

LBRIS

We know
books

*Întru slava Sfintei și celei de o ființă,
de viață făcătoarei și nedespărțitei Treimi*

Părintele Ioan de la Rarău

MILA CREȘTINĂ

Întrebări și răspunsuri

**VIAȚA SFÂNTULUI SFINȚIT IOAN
CEL MILOSTIV, PATRIARHUL ALEXANDRIEI**

**VIAȚA SFÂNTULUI ȘI DREPTUL FILARET
CEL MILOSTIV**

**VIAȚA CUVIOSULUI SAMSON,
PRIMITORUL DE STRĂINI**

**PĂTIMIREA SFINTEI MUCENIȚE FILOTEIA
DE LA CURTEA DE ARGEȘ**

Editura **PANAGHIA**
Colecția „RUGUL APRINS”

Cuprins

Iubirea de bani și de bogății	7
Mila creștină	25
Ce este mila?	25
Ce ne obligă să avem milă față de alții?	33
Cum să devenim milostivi?	36
Cu ce gând trebuie să dăm milostenie?	41
Cât trebuie să dăm milostenie?	50
Săracii sunt datori a oferi milostenie?	52
Milostenia din furt	56
Milostenia sufletească	57
Cui suntem datori să facem milostenie?	63
Treptele milosteniei	66
De ce se pomenește milostenia la Înfricoșata Judecată?	69
Binefacerile milosteniei	75
Bunătățile pe care le primim prin milostenie	95
Pedeapsa nemilostivirii	105
Viața Sfântului Sfințit Ioan cel Milostiv, Patriarhul Alexandriei	119
Viața Sfântului și Dreptului Filaret cel Milostiv	147
Viața Cuviosului Samson, primitorul de străini	181
Pățimirea Sfintei Mucenițe Filoteia de la Curtea-de-Argeș	195

Iubirea de bani și de bogății

(Î): Ce se înțelege prin patima Iubirii de bani?

(R): Iubirea de bani desemnează în mod general iubirea față de bani ca și față de alte diferite forme de bogății materiale. Această iubire se manifestă prin plăcerea de a avea bani, prin grija de a-i păstra, prin greutatea de a te despărți de ei și prin neplăcerea resimțită atunci când îi dai de bună voie.

(Î): Ce este lăcomia de averi?

(R): În ceea ce privește **lăcomia de averi**, constă în voința de a dobândi bunuri noi și de a avea cât mai mult. Iar prin zgârcenie se înțelege aviditate, lăcomie de bani.

Cu toate că reprezintă două stări pătimase diferite, iubirea de bani și lăcomia după averi pot fi puse laolaltă pentru că amândouă sunt zămislite de una și aceeași poftă de bunuri materiale. Și de fapt, ele chiar merg mână în mână.

(Î): Baniii sunt răi?

(R): Ca și-n cazul celorlalte patimi, nu banii sau bunurile materiale sunt rele ci **atitudinea perversă a omului față de ele**. Rostul banilor și al bunurilor materiale este de a fi folosiți pentru traiul de zi cu zi.

(Î): Ce fac lacomul și zgârcitul?

(R): Cel lacom ca și cel zgârcit nu respectă acest rost al lor, privindu-le în mod patologic, ca valori în sine, plăcându-le mai curând să aibă bogății decât să se folosească de ele.

Cu privire la acest subiect, Sfântul Maxim Mărturisitorul subliniază că: „Nimic din cele create și făcute de Dumnezeu nu sunt rele. Pentru că patima se naște din reaua folosire a puterilor sufletului, în acest caz, al puterii poftitoare. „Astfel”, spune Sfântul Maxim Mărturisitorul, **„nu banii sunt răi, ci iubirea de bani.** Nimic nu este rău din cele ce sunt, ci reaua întrebuințare, care vine din negrija minții de a cultiva cele firești”.

(Î): Ce dă caracterul patologic al iubirii de bani și al plăcerii de a avea bunuri materiale?

(R): Caracterul patologic al iubirii de bani și a zgârceniei este dat de reaua folosire a puterii poftitoare dar și al tuturor celorlalte puteri pe care pe acestea le implică.

Dar această rea folosire nu se definește doar în raport cu bunurile materiale. Fundamental, ea se raportează la Dumnezeu. Și privește de asemenea relațiile omului cu semenii săi și chiar cu sine însuși.

În timp ce la început omul își îndrepta întreaga sa dorință numai spre Dumnezeu și dorea păstrarea bogățiilor spirituale venite de la El ca și dobândirea altora noi, urmând astfel menirea firească a puterii sale poftitoare, în patimi el își abate dorința de la rostul lor normal îndreptându-o numai spre cele materiale, folosindu-se

de ele numai contra firii, doar pentru a le aduna și păstra. Întemeindu-se pe una și aceeași putere poftitoare a sufletului, iubirea de Dumnezeu și de bunurile spirituale, pe de-o parte, și iubirea de bani și de avere, pe de alta, se exclud reciproc și sunt cu totul incompatibile, după cum spune Domnul Iisus Hristos Însuși: „*Nimeni nu poate să slujească la doi Domni. Căci sau pe unul îl va urî și pe celălalt îl va iubi, sau de unul se va lipi și pe celălalt îl va disprețui; nu puteți să slujiți lui Dumnezeu și lui Mamona*” (Matei 6,24; Luca 16,13).

(Î): Ce se întâmplă cu omul care iubește banii?

(R): Cu cât iubește omul mai mult banii și se arată mai nesățios de bogății cu atât se depărtează de Dumnezeu. „Căci iubirea de bani, biruiește toate celelalte poftizgonind din suflet orice altă dorință”, cum spune Sfântul Ioan Gură de Aur.

Sfântul Nichita Stithatul scrie și el cu privire la aceasta: „Iubirea cea rea de bani face pe fiii oamenilor să prețuiască mai mult dragostea de aur, decât dragostea lui Hristos și înfățișează pe Făcătorul materiei, mai mic decât materia și îi înduplecă să slujească mai mult materiei decât lui Dumnezeu.

Dacă iubești să fii prietenul lui Hristos, să urăști aurul și împătimirea lăcomă față de el ca pe una ce întoarce cugetul spre el și-l răpește de la preadulcea iubire a lui Iisus.

(Î): Iubirea de bani și de avuții este închinare la idoli?

(R): Lăcomia de bani este închinare la idoli. Lacomul de avere este închinător la idoli, spune Sfântul Apostol Pavel (Coloseni 3, 5; Efeseni 5, 5).

În viața celui zgârcit ca și a celui lacom de bogăție, banii și celelalte forme de avuție iau locul lui Dumnezeu. Devenind pentru el adevărați idoli.

(Î): Iubitor de averi este conștient că este un idolatru?

(R): Cel căzut pradă acestor patimi nu-și dă seama că se poartă ca un idolatru și dacă din punct de vedere formal și privit dinafară el nu-și adoră bogățiile așa cum fac cei care se închină idolilor în cadru unui cult dedicat lor, în fond el se poartă la fel ca aceștia, adică le acordă averilor o valoare sacră, li se dedică întru totul, le respectă și le venerază. Și chiar dacă nu le aduce jertfe ca aceia, își risipește pentru ele întreaga energie, toate forțele și tot timpul. Într-un cuvânt le sacrifică sufletul său.

(Î): Omul care se încrede în bogății mai are credință în Dumnezeu?

(R): Chiar dacă avariția și lăcomia de averi nu ajung să-L înlăture cu totul pe Dumnezeu din inimă lui, ele vădesc lipsa de credință și de nădejde în El.

Pe de-o parte prin purtarea sa, omul arată că nădăjduiește mai mult în bani decât în Dumnezeu. Se străduiește să dobândească avuție bazându-se mai mult pe el însuși. În realitate, Dumnezeu fiind Cel Care are grijă de toți cei care I se roagă cu credință (Matei 6, 31-34).

Pe de altă parte, omul pretinde că astfel se îngrijește să-și asigure, oarecum, viitorul. Un viitor care de

fapt nu-i aparține și își face planuri deșarte, în loc să se lase cu totul în voia lui Dumnezeu (Luca 12, 6-21).

El încetează de a-L mai vedea pe Dumnezeu ca Sigurul său ajutor și sprijin și deci încetează de a-I mai cere ajutorul în rugăciune, socotind că își poate purta singur de grijă și își poate singur cârmui existența.

Astfel ajunge omul care adună și se încrede în bogățiile sale să se despartă de Dumnezeu.

(Î): Cum se manifestă caracterul patologic al acestei patimi?

(R): Caracterul patologic al acestei patimi se manifestă și prin modul de a se purta al omului, înrobit de ele, cu sine însuși.

El se arată a fi lipsit de cea mai elementară lipsă a grijii de mântuirea sufletului, punând banii mai presus de sufletul său.

Preocupat de păstrarea bunurilor sale și de dobândirea altora noi, el nu se mai îngrijește de suflet și de mântuirea lui. „El uită”, spune Sfântul Ioan Casian „de chipul și înfățișarea lui Dumnezeu”, care slujindu-I Lui cu dăruire ar trebui să se păstreze nepătate în sine însuși.

(Î): Poate cineva să-și iubească cu adevărat mântuirea sufletului și averea?

(R): Nu poate cineva să-și iubească cu adevărat mântuirea sufletului și averea. Ocupat cu sporirea bogăției materiale, omul nu-și mai valorifică infinitele posibilități spirituale și nu ajunge la împlinirea ființei lui rămânând închis de bună voie în marginita lume căzută.

El crede că adunând comori pe pământ (Matei 6, 19) se îmbogățește și își câștigă siguranța traiului și libertatea. Dar de fapt se înstrăinează de adevărata sa menire și își țintuiește cu totul ființa și viața de lume și de trup. Căci acolo unde este comoara omului, acolo este și inima sa (Matei 6, 21).

El întoarce astfel spatele singurelor bogății adevărate (Matei 6, 20), cele care vin de la Dumnezeu. Se lipsește de comorile vieții veșnice sortindu-se sărăciei duhovnicești și pierzându-și viața cea veșnică în loc să o câștige (Matei 16, 25). Crezând că astfel își află fericirea, de fapt se condamnă la nefericire. Căci plăcerea pe care încearcă s-o păstreze cât mai mult este nestatornică, amară și trecătoare și mai devreme sau mai târziu nu mai rămâne nimic din ea (Matei 6, 19; Luca 12, 16-20).

Dar mai ales, luând locul bucuriilor duhovnicești infinit mai înalte și singurele în stare să-l mulțumească deplin pe om, ea îl lipsește de fericirea cea veșnică. Este limpede astfel că prin iubirea de bani și prin zgârcenie omul ajunge propriul său dușman cum spune Sfântul Ioan Gură de Aur.

(Î): Aceste patimi de asemenea tulbură relațiile omului cu semenenul său?

(R): Da. Aceste patimi tulbură relațiile omului cu semenenul său.

Dobândirea bogățiilor, spun Sfinții Părinți, se face întodeauna pe seama aproapelui. Cel care strânge bogății își adună bunuri care nu sunt ale sale și cu cât are el mai multe cu atât îl lipsește mai mult pe semenul său.

De aceea Sfântul Ioan Gură de Aur spune: „Cei bogați și cei zgârciți sunt un fel de hoți”, iar Sfântul Vasile cel Mare îi numește jefuitori și răpitori. Căci într-adevăr toți oamenii sunt egali, au toți aceeași fire, toți au fost creați după chipul lui Dumnezeu (Facerea 1,26), toți au fost mântuiți prin Hristos Domnul lor. Lumea cu bunurile ei a fost dăruită de Creator tuturor oamenilor ca toți să se bucure de ele în egală măsură. Iar dacă unii oameni au mai mult decât au alții aceasta este împotriva voinței lui Dumnezeu ducând la o stare de lucru nefirească și anormală.

La început n-a fost așa, această stare a apărut ca urmare a păcatului strămoșesc și se menține și se dezvoltă din pricina patimilor omenești și mai ales a zgârceniei și lăcomiei.

Toți oamenii se pot bucura și folosi de lucrurile din această lume. Și ele nu sunt proprietatea nimănui. „Folosește-te de bogăție ca un bun chivernisitor al ei iar nu spre propria desfătare”, spune Sfântul Vasile cel Mare.

(Î): Care este menirea bogăției?

(R): Sfinții Părinți subliniază faptul că bogăția este menită să fie împărțită egal între oameni. Cel zgârcit și cel lacom de bogăție însă nu fac așa pentru că unul adună banii și celălalt își sporește averile numai și numai pentru plăcerea și folosul lor.

Amândoi depășesc limitele legii, adică se îngrijesc mai mult de ei decât de aproapele, călcând porunca iubirii care spune: „Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși” (Matei 19, 19; Marcu 12, 31).

„Este cu neputință” spune Evagrie Ponticul „ca iubirea de aproapele să stea la un loc cu avuția”.

„Zgârcitul și lacomul de avuție nu doresc altceva decât împlinirea poftelor lor uită de aproapele și încetează să-l mai vadă ca seamăn și frate al lor. Ei îl nesocotesc astfel pe cel de aceeași fire”, spune Sfântul Ambrozie. Îl lipsesc pe aproapele lor de demnitatea pe care Dumnezeu le-a dat-o creîndu-l și nu văd în el un seamăn al lor, spune Sfântul Ioan Gură de Aur.

(Î): De ce nimicește iubirea de bani și zgârcenia legătura dragostei față de aproapele?

(R): Iubirea de bani și zgârcenia nimicesc iubirea și legătura cu aproapele și prin aceea că îi fac pe cei robiți de ele să nu mai vadă în semenii lor decât piedici în calea îmbogățirii sau simple mijloace pentru dobândirea averilor.

De aceea Sfântul Ioan Gură de Aur spune că: „Lăcomia atrage ura tuturor. Ea ne face urâți de toți și de cei nedreptățiți de noi și chiar de cei cărora nu le-am făcut nicio nedreptate”. Nu numai că cel lacom de avuții trezește ura semenilor, dar este el însuși pildă de ură față de ceilalți. Iar patima sa îl face nepăsător față de aproapele fiind nemilos și crud. Ele nasc întotdeauna certuri și dușmăanii. Bogăția cunoaște numai neplăceri precum grijile, uneltirile, dușmăniile, ura, teama. Iar Sfântul Ioan Scărarul arată că „ea a pricinuit ură, furtișaguri, pizmuri, despărțiri, dușmăanii, certuri, ținerea de minte a răului, nemilostivirile și uciderile”.

Această patimă este pricină și de războaie.

(Î): Ce păcate naște zgârcenia față de aproapele?

(R): În ceea ce privește zgârcenia, Sfântul Grigorie de Nyssa spune că ea „naște fie mânia față de cei de un rang cu noi, fie disprețuirea celor aflați sub noi, fie pizma față de cei care ne întrec în bogăție. Iar pizma se însoțește cu fățarnicia și aceasta cu amărăciunea ajungând în urmă la ura față de toți oamenii”.

(Î): Iubirea de bani și zgârcenia schimbă firea umană?

(R): Iubirea de bani și zgârcenia fac din om – neom, preschimbându-l într-o adevărată fiară. „Cei robiți cu totul de ea, ajung să-și schimbe firea pierzându-și chipul de om și devenind adevărați monștri”, spune Sfântul Grigorie de Nyssa. De aceea Sfinții Părinți spun că iubirea de bani și zgârcenia sunt cu adevărat boli ale sufletului. Ei insistă asupra faptului că fiecare dintre ele dintr-un început cu totul rău ajunge înspăimântătoare când sporește și se înrădăcinează în om nemaiputând fi vindecat.

„Dacă nu tăiem de la început patima aceasta, ajunge boală de nevindecat”, spune Sfântul Ioan Gură de Aur. Tot așa și Sfântul Ioan Casian: „Dacă nu este luată în seamă încă de la început, ea pătrunde în inimă și devine mai primejdioasă decât toate și mai greu de alungat”.

Sfântul Nil Sorski arată și el că „dacă această boală prinde rădăcini în suflet, ajunge mai rea ca toate”.

De asemenea Sfinții Părinți nu se sfiesc să spună că aceste patimi sunt adevărate forme de nebunie.

(Î): De ce este dată patologia iubirii de bani și a zgârceniei?

(R): Patologia Iubirea de bani și a zgârceniei este dată de faptul că ele sunt patimi de nesățurat. Sfinții Părinți arată că ele sporesc neconținut și că nu cunosc sațiu, nefiind niciodată potolite. Dorința care stă la baza lor este nesecătuită. Și pe măsură ce este satisfăcută, sporește tot mai mult.

Pentru Sfântul Ioan Gură de Aur, iubirea de bani și zgârcenia sunt un fel de polimie a sufletului.

El scrie: „Nu este boală mai cruntă decât foamea nestăpânită a pântecelui, oricât ar mânca omul, nimic nu-l satură. Mutați acum această boală trupească la suflet. Poate fi ceva mai cumplit decât aceasta? O asemenea foame nepotolită a sufletului este zgârcenia. Cu cât se îmbuibă mai mult, cu atât îi crește pofta și pofteste totdeauna mai mult decât ceea ce are. Nesațiu îi atinge și pe cei bogați și pe cei săraci. Supuși acestei patimi, cei săraci îi pizmuiesc pe cei bogați, iar cei bogați pe cei care au mai mult decât ei”. Căci așa cum spune Sfântul Ambrozie „există câte unul care, având de toate din belșug, se socotește sărac. Acest nesaț vădește caracterul tiranic al Iubirii de bani și al zgârceniei care-l fac pe om rob al bunurilor pe care le posedă, îl țin legat de bogățiile pe care le are sau la care râvnește. Îl mână să caute fără încetare alte și alte bogății. În slujba acestor lucruri și a acestor țeluri ajunge să-și pună omul toate facultățile sale sufletești, patimile acestea dându-l în stăpânirea diavolului mai mult decât oricare altele.

(Î): Banii și bogățiile lumesti aduc pace și liniște în inimile celor ce le stăpânesc?

(R): Iubirea de bani și zgârcenia lipsesc pe om de libertate, literalmente alienându-l. Pofta nesățioasă de a avea cât mai mult și de a păstra cele avute naște în suflet din motivele înșirate mai sus o frământare continuă, tulburare și neorânduială neîncetată.

„Sufletul celui iubitor de avuție”, spune Sfântul Ioan Gură de Aur, „nu are nicicând liniște, nicicând siguranță, nici ziua, nici noaptea nu le aduce vreo ușurare, fiind totdeauna hărțuit din toate părțile”. Iubirea de bani și zgârcenia zămiesc de la început în suflet o stare de teamă, de neliniște.

(Î): Cum descriu Sfinții Părinți starea sufletească a celui stăpânit de iubirea de bani și bogății?

(R): Găsim la Sfântul Grigorie cel Mare descrisă starea de suflet a zgârcitului și a celui lacom de avere. După ce și-a strâns prin zgârcenie avuția mare își simte sufletul apăsător și chiar mulțimea bogăției îl umple de neliniște, căci acum singura lui liniște este cum să păstreze această bogăție.

Mai întâi suferă și se frământă din pricina poftelor lui nemăsurate care îl face să se întrebe, cum va dobândi ceea ce pofteste. Apoi îndată împlinite dorințele se ivește o altă suferință: îl chinuie grija de a păstra tot ceea ce a dobândit cu atâta chin. Și copleșit de tot astfel de dureri, el este pedepsit chiar aici pe pământ pentru lăcomia sa cea nemăsurată și pentru dorința de a păstra pentru sine tot ce are.

Sfântul Ioan Gură de Aur îi descrie în același fel pe cei supuși acestei patimi: „Cel lacom nu are nicio clipă de liniște și sufletul lui nu cunoaște odihna, măsurând pe cele ce are cu dorința de a avea pe cele pe care nu le are încă. Le socoate pe cele dintâi ca pe nimica față de cele pe care vrea să le aibă. Tremură de teama de a nu le pierde pe cele strânse, dar aleargă să adune altele, adică își sporește nebunește teama. Neliniștea celui lacom ține și de dorința sa constantă de a cumpăra și vinde la cel mai bun preț, de sentimentul că n-a făcut cea mai bună afacere, de teama de a nu-și fi prețuit cum se cuvine averea. Ea se sălășluiește în special în sufletul celui care a suferit cândva pierderea bunurilor de care era pătimaș legat.

(Î): Care este alt efect al acestei patimi?

(R): Un alt efect fundamental al acestei patimi este tristețea, starea depresivă a sufletului. Această stare vine mai ales din dorința neîmplinită de a poseda cât mai mult, din sentimentul corelativ de a nu avea destul sau din gândul că riscă să piardă ceea ce are ca și din pierderea efectivă a bunurilor. Pentru că lăcomia nu cunoaște sațiu și îndestularea, tristețea care o însoțește este continuă. Și tot așa este tristețea pe care o simte zgârcitul care se teme de a nu fi jefuit, existând totdeauna riscul de a pierde tot ce are.

De aceea Sfântul Ioan Scărarul spune că „nu vor lipsi valurile din mare nici mânia și întristarea din iubitorul de bani. Contrar celor crezute îndeobște, bogatul este departe de a dobândi din avuțiile sale, o desfătare